

עין משפט
גר מצוה

יום הכיפורים פרק שמיני יומא

מסורת הש"ס

עד א מ"י פ"ג מהלכות
שבת הלכה ו' טו"ט
א"ת פ"י שבת סוף י'

תורה אור השלם

1. ויאמר ויתן עפר אבי את הקצין ראו נא כי ארו עיני כי עמתי מעט דבש הזה
2. שמואל א יד כט וימצאו איש מצרי בקצה ויקחו אתו אל דוד ויתנו לו לחם ויאכל וישקדו קמח ויתנו לו פלח דבילה ושני צמקים ויאכל ויקשב רוחו אליו כי לא אכל לחם ולא שתה מים שלשה ימים ושלשה לילות
3. שמואל א י"א י"ב כי בצל הקבוצה בעל הקפקו ויתרו דעה התקפה תחיה בעליה קהלת ו' י"ב ומסגד תבואת שקש ומסגד גרש ידועים
4. דברים לג יד
5. ויאמר אסתירה פני מות אראה קח אתה ימים כי דוד תהפכת הקוח נשים לא אמן בם
6. דברים כ"ב ואמר לבלתי נאופים עתה ונתן תנוחה ויאמר יחוקל כ"ב מג ותצחק שרה בקבוצה לאמר אחרי כלתי הקחה לי צדנה ואדוני יקח בראשית י"ב י"ב

רבינו חננאל

נימא בתנאי מי שנישטו נוסקין קורין אתו רופא מסיקוס למקום ויקועין לו תרנגולת וגוזזין לו בריש ומאכילין אותו ואין צריך לעשר דביו ובר ר' אלעזר כ"ד שפעין אמר לא יאכל עד שיעשר. ומסקנא הני מילי כפעשי ירק דהוא מדרבנן, אבל מעשר דאורייתא דברי הכל עד שיעשר. ת"ר מי שאחוז בולמוס מאכילין אותו דבש וכל מיני מתיקה, שכל מיני מתיקה מאירין את העינים כו'. אמר אביי לא שנו אלא אתר אכילה, אבל קודם אכילה מיגר גריר, שניא וימצאו איש מצרי כשדה ויקראו אותו אל דוד ויתנו לו לחם [ואכל] וישקדו מים ויתנו לו פלח דבילה ושני צמקים ויאכל ויקשב רוחו אליו, ר' יוחנן אהיה בולמוס ורץ למזרח של תחיתו ואכל כו', וקרא ותחממה תחיה בעליה, ר' יוסי אחיה בולמוס וקופח הרועה, כלומר אכל כל מה שהיה לו, ר' יהודה קופח את כל העיר, ויחשבו רב הונא אמר עשרים וארבעה עשרונות שאלו דוד לרעובן אכלן, ר' מאיר היה דאיק בשמא כו' ואיקלעו כגברא דמי שנישטו כלב שוטה אין מאכילין אותו מחצר כבד שלו ור' מתיב בן חרש מחיר, ת"ר ה' דברים נאמרו בכלב שוטה פיו פתוח וכו', רב אמר נשים כשפניות משחקות בו, שמואל אמר רוח חיות שורה עליו, וכשורגין אחרי אין הורגין אלא כדבר הנוקד, [וגניאן כותיה דשמואל.

אפשר בחולין פשיטא דמתקנין ליה: לא לריגא כשכסא שאפי' הוא שבת שאסור להפריש תרומה ומעשר יפרישוה ולא יאכלוהו טבלים: בעליץ שאינו נקוב. דטבל שלו מדרבנן ושבות להפריש מעשרות בשבת דרבנן אשמועינן שידעה השבות ולא יאכלוהו טבל דרבנן

דאמר לתשרי נמי טבל דאורייתא כי האו גוזל: לימא סנאי היא. הך דרבה דאמר דלאפשר בחולין מתקנין ליה ודמין שבות להפריש תרומה בשבת מקמי אכילה טבל דעליץ שאינו נקוב דרבנן: קורין לו רופא. בשבת: וקורעין לו פרנגולא. לתת על המכה שזו היא רפואתו: וגוזזין לו כרישין. מן המחובר להאכילו: ר' אלעזר כ"ד שפעין אמר לא מפרשין לו תרומה בשבת ואל יאכלוהו טבל דרבנן כגון ירק ולא רבי דאי רבי האמר אין צריך לעשר: עד כאן לא קאמר רבי אלא לענין מעשר ירק דרבנן, דלא מוחלף טבל דאורייתא אכל דגן דאורייתא הוא אפי' רבי מודה דלף צעליץ שאינו נקוב דמיחלף דלאורייתא: ראו נא כי אורו עיני. ביהותנן כמי: הכי גר' מאי אין ראיס לדבר דהסס לאו בולמוס אחויה: מנר גריר. ממשיך את הלל למאות רעיון: ויאכל. לחם והדר ויתנו לו

אפשר בחולין פשיטא (ה) לא צריכא בשבת בשבת נמי פשיטא מלטול מדרבנן הוא הכא במאי עסקינן בעליץ שאינו נקוב דרבנן מר סבר טבל חמור ומר סבר תרומה חמורה לימא תנאי היא דתנאי א"מי שנשכו נחש קורין לו רופא במקום למקום ומקרינן לו את התרנגולת וגוזזין לו את הכרישין ומאכילין אותו ואין צריך לעשר דברי רבי ר' אלעזר בר' שמעון אומר לא יאכל עד שיעשר נימא ר' אלעזר בר' שמעון היא ולא רבי אפי' תימא רבי עד כאן לא קאמר רבי התם אלא לענין מעשר ירק דרבנן אבל כמעשר דגן דטבל דאורייתא הוא אפי' רבי מודה דאי שרית ליה בעליץ שאינו נקוב אחיז בולמוס בעליץ שהוא נקוב ת"ר מי שאחוז בולמוס וכל מיני מתיקה מאירין מאור עיניו של אדם ואע"פ שאין ראייה לדבר זכר לדבר יראו נא כי אורו עיני כי מעמתי מעט דבש הזה ומאי אע"פ שאין ראייה לדבר דהתם לאו בולמוס אחויה אמר אביי ל"ש אלא לאורא אכילה

פלח דבילה: אליה. גשר שמן מאד: למזרחיה של האנה. שהשמש מכה שם מן הנקר עד חלות היום והשמש ממחק את הפרי: ומאמר. לשון מעדנים: קפחיה. כפאו וטל ככרו הימנו: אהדרוהו כלני וע"י. סבבוהו בני העיר והקיפיהו לגינין של דבש ומתיקה וקערות של תבשילין: דייק בשמא. בשמו של בעל הכיזם אם נאה אם כעור: אשלימו ליה כיפיהו. ערב שבת היה והפקידו אלנו כיס: דבי שמש. של ערבי שנתות: לוי כסו משמא. מתוך שאלם בזמנא מהרהר ורואה מלומות וממסין היה לדחמו שלא ילך ויעלו: חוה טלפחי אשפמיה. ראו ערשים על שפתו: יהבו סימנא לדכוסו. בעליץ אמר שחמני לטו כיסיו וזה לך סימן שאכלתם היום חו"ר. פונדק ישראל היה מוכר עדשים: מים ראשונים האכילו כשר חו"ר. פונדק ישראל היה מוכר לישראל דברים המותרים ומאכילם ומוכר לנכרים גשר חויר מנושל כל ישראל לפונדק וראוהו שלא נטל דיו כשהסב לאכול ונתן לפניו גשר חויר: מים אחרונים פרנו את הנפש. זו היא אשמו של זה שאילו נטל מים אחרונים דרך העטלים ידים לקח את שפתם בידים טופחות ולא היו ערשים נראין: ואינו סרוחוס. גדולות וכפולות למטן: משחקוס כו. מרלות כו כשפיהם לשחק: למקטליה

אבל קודם אכילה מגריר גריר דכתיב יומצאו איש מצרי כשדה ויקחו אותו אל דוד ויתנו לו לחם ויאכל וישקדו מים ויתנו לו פלח דבילה ושני צמקים ויאכל ויקשב רוחו אליו כי לא אכל לחם ולא שתה מים שלשה ימים ושלשה לילות אמר ר"ג אמר שמואל מי שאחוז בולמוס מאכילין אותו אליה בדבש רב הונא בריה דרב יהושע אמר לא פלח נקיה בדבש רב פפא אמר לא ר"מ אפי"ש בדיבשא אמר ר' יוחנן פעם אחת אחוזי בולמוס ורצתי למזרחיה של תאנה וקיימתי בעצמי צמחיה תחיה בעליה דתני רב יוסף הרועה למטעם טעם תאנה יפנה למזרחיה שנאמר יוממגד תבואות שמש ר' יהודה ור' יוסי הוו קא אולי באורחא אחויה בולמוס לר' יהודה קפחיה לרועה אכילה לריפתא א"ל ר' יוסי קפחת את הרועה כי מטו למתא אחויה בולמוס לר' יוסי אהדרוהו בלגי וצעי א"ל ר' יהודה אני קפחתי את הרועה ואתה קפחת את העיר כולה ותו ר"מ ור' יהודה ור' יוסי הוו קא אזלי באורחא ר' מאיר הוה דייק בשמא ר' יהודה ור' יוסי לא הוו דייקו בשמא כי מטו לההוא דוכתא בעו אושפיזא יהבו להו אמרו לו מה שמך אמר להו כידור אמר ש"מ אדם רשע הוא שנאמר כ"י דוד תהפוכות המה ר' יהודה ור' יוסי אשלימו ליה כיסייהו ר"מ לא אשלים ליה כיסיה אול (ה) אותביה בי קיבריה דאבוה אתחיו ליה בחלמיה תא שקיל כיסא דמנא ארישא דההוא גברא למחר אמר להו הכי אתחיו לי בחלמאי אמרי ליה חלמא דבי שמש לית בהו ממשא אול ר"מ ונשריה כולי יומא ואייתיה למחר אמרו לו הב לן כיסין אמר להו לא היו דברים מעולם אמר להו ר"מ אמאי לא דייקתו בשמא אמרו ליה אמאי לא אמרת לן מר אמר להו אימר דאמרי אנא חששא אחוזקי מי אמרי משכוהו ועיילוהו לחנותא (ה) חוה טלפחי אשפמיה אזלו ויהבו סימנא לרבייתו ושקלוהו לכיסייהו ואייתו אול איהו וקטליה לאיתתיה דיינו (ה) (דנתן) (ה) מים (ה) ראשונים האכילו בשר חויר מים אחרונים הרגו את הנפש ולבסוף הוו דייקי בשמא כי מטו לההוא ביתא דשמה בלה לא עיילו לגביה אמרי שמע מינה רשע הוא דכתיב (ה) ואמר לבלה נאופים (ה) (כמו דאחרי כלותי היתה לי עדנה כלומר זקנה בגאופים): כי שנשכו כלב שוטה וכו': ת"ר חמשה דברים נאמרו בכלב שוטה פיו פתוח ורירו נוטף ואזניו סרוחות וזנבו (ה) מונח על ירכותיו ומהלך בצידי דרכים וי"א אף נובח ואין קולו נשמע ממאי הוי רב אמר נשים כשפניות משחקות בו ושמואל אמר רוח רעה שורה עליו מאי בינייהו איכא בינייהו למקטליה

6. [לשון דמין ג"ע דאין זה משנה לך צ"ל דתנא],
7. חו"רין קו. ע"ש ג"ע.
8. [גמ"י לתנא],

גליון הש"ס

נ"ב. שמיטא מלטול מדרבנן. וכן הוא יצמות דף 25 ע"ג וע"ד:

הגהות הב"ח

6. נ"ב. אשכח בחולין פשיטא. ג"כ פ"י הא דקאמר הוה דאפשר בחולין דכ"ע לא פליגי מרין ליה הא שפוטא ומאי אלא לאשמועינן: (ה) כי שם ד"ת לא אשלים ליה כיסיה או"ל ר"מ אחיה כבדא וקבריה בי קבירי דלמטה דההוא גברא ברישיה. אהתי ליה חלמיה כי למחר כ"י אמר ליה הכי כי אמר ליה חלמא כו': (ה) שם משכיה ועיילוהו לחמיה אשקוריה חמירא חוה טלפחי אשפמיה: (ה) שם אזניו סרוחות וזנבו מונחת לו בין ירכותיו ומתקן:

הגהות מור"ב

רנשבורג
א' מ"י מים ראשונים האכילו כשר חויר. ג"כ פ"ין פ"י וי"ן דכרי הכ"י כ"י כ"י ק"ו:

מוסף רש"י

דאכילו בשר חויר. שהיה מני ישראל מוכר גשר חמקוס לישראל ומבטל ומאכילם ומשעבד סבוכים כ"ב בחמתו מאכילם ונכנס וכל יהודי אחד לאטל ולא נטל דיו ונספר זה שערב סבוכים הוא והאכילם גשר חויר [וחו"ר] ור' רעה שורה עליו. ושפסא אדם שיהיה עליו והרמנו [וחו"ר] וכו'.

דמיסיה כידור ובההוא דרוה שמה [בלה]. מי שנשכו כלב שוטה אין מאכילין אותו מחצר כבד שלו ור' מתיב בן חרש מחיר, ת"ר ה' דברים נאמרו בכלב שוטה פיו פתוח וכו'. רב אמר נשים כשפניות משחקות בו, שמואל אמר רוח חיות שורה עליו, וכשורגין אחרי אין הורגין אלא כדבר הנוקד, [וגניאן כותיה דשמואל.